

“

Μα πάλι, και παρ' όλ' αυτά, παρ' όλους τους αναπότρεπτους κινδύνους που επισημαίνω, δε γλυτώνω κ' εγώ ο ίδιος όχι πια απ' την έννοια του κοινωνικού χρέους, αλλά απ' την ανάγκη της άμεσης ανταπόκρισης στα ιστορικά γεγονότα της εποχής και στο κοινό αίσθημα. Και τότε, όχι μονάχα ρίχνω στην μπάντα όλες μου τις αισθητικές επιφυλάξεις, αλλά αισθάνομαι και άκρατη περιφρόνηση προς κάθε αισθητική που μπορεί να εμποδίσει ή ν' αλλοιώσει τη γνήσια, τη δίκαιη (όπως λέω αυτές τις ώρες) ανθρώπινη φωνή στον πόνο της ή στην οργή της. Και πριν απ' τον «Αφανισμό της Μήλος» γράφω τις ολότελα σύγχρονες «Μαντατοφόρες». [...] Γράφοντας το αγαπημένο μου «Θυρωρείο», σταματώ για να γράψω κάτι πολύ άμεσο, τα «Στίγματα». Γράφοντας την «Πάροδο», σταματώ για να γράψω το πολύ άμεσο επίσης «Κωδωνοστάσιο». Έτσι έγραψα πρωτύτερα και το «Δίχτυ». [...]

Γιάννης Ρίτσος, «Ένα γράμμα του Γιάννη Ρίτσου για την ποίησή του».

[στη Χρύσα Προκοπάκη, Αθήνα, 15.V.72, περ. *Ο Πολίτης*, τχ. 109 (Νοέμ. 1990) 52-53 = Νέα Εστία 1547].

“

Κι όχι γιατί τους λείπει η διάσταση του μύθου, η προϋπάρχουσα μαγεία της απόστασης, η άξαφνη μουσική των αναχρονισμών, η ελευθερία κίνησης της φαντασίας, η ευκολία της μεταμφίεσης του λόγου απ' το φιλτραρισμένο μέσω των εποχών αίσθημα και νόημα που δεν υπόκειται στην αναγκαιότητα της λαχανιασμένης στιγμής. Όχι γι' αυτά. Ίσως και γι' αυτά. Μα είναι και άλλα: η ένταση του αισθήματος που αλλοιώνει το λόγο, η στιγμιαία επιταγή που περιορίζει την όραση σ' ένα ορισμένο τμήμα του χρόνου σαν να 'ναι όλος ο χρόνος, ο μόνος χρόνος, χωρίς πριν και πιο πέρα [...]. [...] λείπει η τρίτη αναλογία που δεν είναι πια ζήτημα ειλικρίνειας συναισθηματικής, αλλά ακρίβειας αισθητικής [...]. Και τέτοια ελαττώματα έχουν και τα καλύτερα ποιήματά μου αυτού του είδους, παρ' όλα τους τα γνήσια βιώματα και την καθάρια ειλικρίνειά τους και την «ελεγχόμενη» (ακόμη και την ώρα της έξαρσης) τεχνική τους.

Γιάννης Ρίτσος, «Ένα γράμμα του Γιάννη Ρίτσου για την ποίησή του».

“

Συμπλέκοντας την αντικειμενική με την ονειρική πραγματικότητα, ο Ρίτσος μάς προσκαλεί σε ένα τοπίο γοητευτικό και παράξενο, διάστικτο από συμβολισμούς, επιδεκτικό αλλεπάλληλων μεταμορφώσεων.

Μια τέτοια πρόσκληση δεν είναι διόλου ασύμβατη με την κοινωνική του στράτευση. Η αποτύπωση γεγονότων και καταστάσεων, η αγωνιστικότητα, η αισιοδοξία σε δύσκολους καιρούς, η κατάδειξη της ομορφιάς, η ανάδυση του παράλογου και του απροσδόκητου αποτελούν όψεις του ίδιου προβληματισμού: της πολυσύνθετης αντίληψής του αναφορικά με το καθήκον του απέναντί μας.

Έλλη Φιλοκύπρου, Μέσα στις πέτρες κοιμούνται τα πουλιά. Το ποιητικό τοπίο του Γιάννη Ρίτσου, Νεφέλη, 2022.

“

Αν σώζεται ο ‘Επιτάφιος’ είναι ίσως απ’ τους μακρινούς συσχετισμούς με τον Άδωνη, με την αρχαία ελληνική λατρεία του σωματικού κάλλους, με την άνοιξη, με τον Ιησού, και προπάντων εξαιτίας του μορφικού δεσμού του με την παράδοση του δημοτικού τραγουδιού, με τις ρυθμικές και ηχητικές μνήμες των βυζαντινών και μεταβυζαντινών χρόνων, του Κρητικού θεάτρου, της Τουρκοκρατίας, της Επανάστασης του ‘21, του μανιάτικου μοιρολογιού, έτσι που το άμεσο γεγονός να επεκτείνεται συνειρμικά κι αισθητικά σ’ έναν άπειρο χρόνο ιστορικό, μυθικό, εσωτερικό προς τα πριν και τα μετά.

Γιάννης Ρίτσος, «Ένα γράμμα του Γιάννη Ρίτσου για την ποίησή του».

“

Την ελληνικότητα δε θα τη βρούμε μόνο σε απειράριθμες λαμπρές εικόνες απ' το ελληνικό τοπίο, σε κείνη τη βαθύτατη αίσθηση του ουρανού και της θάλασσας της κρυστάλλινης διαύγειας μιας νύχτας με φεγγαρόφωτο ή ενός ανοιξιάτικου δειλινού, αλλά και στον ελληνικό τρόπο που σκέφτονται και αισθάνονται ο ποιητής και οι ήρωές του: στην απεικόνιση όχι μόνο του ελληνικού τρόπου ζωής στο χωράφι ή στο λιμάνι ή στο χωριατόσπιτο ή στους δρόμους της πολιτείας αλλά και στην απεικόνιση του τρόπου σκέψης και συμπεριφοράς των Ελλήνων, στην απεικόνιση της σύγχρονης ιστορίας του τόπου, των πόθων, των αγώνων και των ηρώων του ελληνικού λαού. Έτσι ο ελληνικός χώρος βρίσκει το αναγκαίο του συμπλήρωμα: τον ελληνικό χρόνο.

**Κώστας Κουλουφάκος, «Ο προβληματισμός στην ποίηση του Γιάννη Ρίτσου»,
Επιθεώρηση Τέχνης, τχ. 29 (Μάιος 1957).**

“

Νομίζω ότι δεν είναι αυθαίρετο να συμπεράνουμε ότι η εμπλοκή του Ρίτσου στους αγώνες της κομμουνιστικής παράταξης σημαδεύει την ποίησή του από πολύ νωρίς και επηρεάζει την κριτική της υποδοχή. Το έργο του κρίνεται κατεξοχήν με ιδεολογικούς όρους, τόσο από τους κριτικούς της αριστερής παράταξης στην οποία ανήκει όσο και από τους κριτικούς της άλλης πλευράς, με όλες τις διαφορές που παρατηρούνται στο εσωτερικό των δύο χώρων. Ακόμα και όσοι μιλούν μόνο για την ποιότητα, ηθελημένα ή αθέλητα επηρεάζονται από την ιδεολογική στάση του ποιητή, είτε αυτή διαφαίνεται είτε όχι στα ποιήματά του, είτε αυτή διαφαίνεται είτε όχι στις κριτικές τους

Χριστίνα Ντουσιά, Αργοναύτες και σύντροφοι. Όψεις του λογοτεχνικού πεδίου στη δεκαετία του '30.